

Till: Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

U2020/05545

Stockholm 2021-04-29

Remissvar:

”Innovation som drivkraft – från forskning till nytta” (SOU 2020:59)

SwedenBIO har tagit del av betänkandet SOU 2020:59 ”Innovation som drivkraft – från forskning till nytta” och lämnar nedan sina synpunkter på betänkandet.

Om SwedenBIO

SwedenBIO representerar stora delar av innovationsekosystemet inom life science i Sverige, från start-up bolag till stora globala företag och även de delar av innovationssystem som betänkandet behandlar, som holdingbolag, inkubatorer och Science parks. SwedenBIO’s medlemmar samverkar med varandra och med den akademiska forskningen i utvecklingen av innovationer.

Övergripande kommentarer på utredningens angreppssätt

Utredningen har haft i uppdrag att utreda hur innovationsstödsystemet vid svenska lärosäten, med holdingbolag och innovationskontor, mer ändamålsenligt ska kunna bidra till att stärka Sveriges innovationskraft och därmed landets konkurrenskraft, sysselsättning och ekonomiska utveckling.

SwedenBIO välkomnar att innovationssystemets funktionalitet belyses, det torde finnas stora vinster att göra i ökad innovationskraft med ett väloljat innovationssystem. Det är dock SwedenBIO’s uppfattning att utredningen har ett alltför snävt uppdrag avgränsat till lärosätens innovationsstöd samt dessutom anlägger ett alltför begränsat inifrån- och ut-perspektiv på lärosätenas nyttiggörande.

De akademiska innovationsprocesserna framstår i betänkandet som linjära, där all innovation startar med ny kunskap eller en idé som tas vidare med hjälp av lärosätets innovationsstödssystem. I själva verket är det bara en bråkdel av det nyttiggörande som sker i och genom lärosätenas verksamhet som tar vägen via innovationskontor och holdingbolag. En stor del sker istället i samarbeten med företag, myndigheter och andra FoU-aktörer utanför akademien. Något som utredningen helt har bortsett från i sin analys och åtgärdsförslag som stärker innovation genom samverkan saknas. Kopplingen till samverkansuppdrag och satsningar på strategiska innovationsprogram lyser till exempel med sin frånvaro, liksom relationen till forskningens infrastrukturer och det statliga riskkapitalet.

Innovationsidéer uppstår där möten sker mellan behov och möjligheter, vilket framför allt sker i mötet och skärningspunkten mellan olika verksamheter. Samverkan och människors rörlighet mellan

lärosätet och företagen, men även sjukvården och myndigheter är avgörande, inte bara för innovationskraft, men också för kvaliteten på lärosätenas utbildning och forskning. Det är i sammanhanget även viktigt att komma ihåg att nydanande grundforskning inte enbart bedrivs inom lärosätena, utan även hos företagen. Genom forskningssamarbeten och exempelvis delade tjänster mellan akademien och företag eller sjukvård skapas innovationskraft.

SwedenBIO anser att förslagen behöver sättas i sitt större sammanhang och efterlyser en genomgripande översyn över funktionalitet, flaskhalsar och gränssytor i innovationssystemet som helhet.

Specifika kommentarer

6 Nyttiggörandebegreppets breddande

Innovationskontoren har en viktig funktion i att stödja individer som har en innovationsidé och vill nyttiggöra denna, men innovationsförmågan på lärosätena är inte en effekt av innovationskontoren. Det måste finnas en idéskapande och nydanande kunskapsutveckling och utvecklingskraften måste finnas hos individerna och de idéer som de vill förverkliga. Strukturerna ska stötta upp de individer som vill realisera en idé med potential. Det är därför viktigare att arbeta med de kultur, struktur och attitydfrågor som idag hämmar viljan att nyttiggöra kunskapen än att hålla projekt utan eget driv eller potential under armarna. En viktig funktion hos innovationskontoren är förmågan att avgöra om en innovationsidé har tillräckligt med eget driv och potential att realiseras.

Utredningen beskriver hur innovationskontor blir styvmoderligt behandlade av akademiska ledare och till och med motarbetas av företrädare för den akademiska verksamheten. SwedenBIO menar att drivkrafterna för innovativt lärosäte måste komma inifrån lärosätet. Engagemang behöver finnas på ledningsnivå och integreras med strategier kring forskning och samverkan och synas i styrdokument, för att genomsyra såväl verksamhet som attityder. Men lärosätenas uppdrag och målen kring nyttiggörande måste vara tydliga från huvudmannen. Nationella riktlinjer behövs även kring immaterialrätt, avtalsmallar och prissättningsmodeller. Idag utvecklar lärosätenas sina egna modeller vilket försvårar samverkan och nyttiggörande och motverkar nationell samordning.

SwedenBIO tillstyrker att högskolornas nyttiggörandeuppdrag breddas och förtydligas.

SwedenBIO tillstyrker att ansvaret för nyttiggörandearbetet ska ligga på högskolans styrelse.

7 Steg mot mer effektivt nyttiggörande

SwedenBIO stämmer in i utredningens bedömning av behov av uppföljning, analys och utvärdering. Vi vill i sammanhanget framföra att det är mycket viktigt att denna funktion är åtskild från uppgiften att bedöma och fördela medel till samma verksamhet. Det är därför problematiskt att utredningen

föreslår att Vinnova som finansierande myndighet även ska ha utvärderingsuppdraget. Under rådande förhållanden saknas ändamålsenliga funktioner dock hos alternativa myndigheter som Tillväxtanalys och SwedenBIO tillstyrker därför att Vinnova ges uppdraget, men framhåller att det är mycket viktigt att uppdraget hanteras åtskilt från den finansierande delen av Vinnovas verksamhet samt att kompetens behöver byggas upp inom verksamheten för att kunna hantera uppdraget.

SwedenBIO tillstyrker, med ovan beskrivet förbehåll om att finansierande och utvärderingar funktioner måste skiljas åt samt att kompetensen behöver byggas upp inom Vinnova, utredningens förslag om uppföljning och utvärdering.

Innovationskraften hos det enskilda lärosätet speglar ambitioner, investeringar och inriktning på den forsknings- och utbildningsverksamhet som lärosätet bedriver. Kvalitet och förutsättningar för nydanande forskning är grundvalar även för nyttiggörande. Utan framstående forskning och utbildning, inget underlag för utveckling eller idéskapande som kan leda till innovationer. Resurser till, och andra förutsättningar för individer att bedriva framstående och nyfikenhetsdriven forskning, är därför avgörande faktorer även för nyttiggörandet, men också möjligheterna till samarbeten med den nydanande grundforskning som bedrivs inom företag och vid andra institutioner.

Inom life science är de medel som behövs för verifiering av projekten fram till "Proof of Concept" betydligt större än inom många andra områden. Medan en prototyp kan tas fram på några månader inom andra teknikområden, kan det ta flera år inom life science. För små potter gör att projekten drar ut på tiden och chanserna för succé minskar. Investeringar i life science har hög risk, processerna är långa och har hög grad av komplexitet som kräver kunskap om de särskilda utmaningarna det innebär att rigga bolagen, hos stödsystem och investerare. Svårigheter med att hitta privata investerare och få tillräckliga resurser för att driva start-up bolag inom life science, driver ofta life science företag till prematura börsintroduktioner.

Verifieringsmedlen har stor betydelse för att hjälpa projekten fram till "Proof of Concept". Den satsning på ökade verifieringsmedel som utredningen föreslår är därför ett mycket välkommet tillskott, inte minst för projekt inom life science.

För komplicerade projekt, som inom life science, behövs omfattande resurser för verifiering. Att betydligt större resurser kan ges till komplicerade projekt och att resurserna kraftsamlas till idéer med eget driv och potential är viktigt för att få framgångsrika innovationsprojekt.

SwedenBIO tillstyrker ett breddat uppdrag och utökade anslag för innovationskontoren samt att medel fördelas i förhållande till högskolornas storlek.

SwedenBIO avstyrker att satsningar på innovationskontoren finansieras via omfördelning av basanslagen varmed resurser tas från forskning och forskarutbildning.

SwedenBIO tillstyrker ökade medel till verifieringsstöd.

Utredningen uppmärksammar behoven inom life science där tillräckliga och ändamålsenliga medel saknas och där det finns behov av att kraftsamla nationellt. Med nationell kraftsamling i tematiska

innovationsuppdrag möjliggörs större satsningar på projekt, men också en välbehövlig tillgång till en gemensam kunskapsbas. SwedenBIO delar därför utredningens uppfattning att tematiska satsningar behövs inom områden med potential att bidra till ett stort värdeskapande, men där utmaningarna är särskilt komplexa och där omfattande investeringar förutsätts, som inom life science. För att uppnå effekterna måste drivkrafter finnas hos lärosätenas innovationsverksamheter att samverka med varandra. Formerna för de tematiska satsningarna kan behöva ytterligare analys.

SwedenBIO tillstyrker kraftsamling genom tematiska satsningar.

8 Funktioner och lärande

Såväl forskning om innovationssystem som utbildning i entreprenörskap är viktigt och ökad samordning kan vara på sin plats för att öka nyttan av de insatser och den kunskap som finns inom området, men att etablera ännu en funktion är fel väg att gå.

SwedenBIO avstyrker inrättande av ett nationellt centrum för entreprenörskap

Det behövs ett flöde av perspektiv, erfarenheter och människor i systemet. Det handlar om utbyten av perspektiv mellan vetenskapsområden, lärosäten och med det omgivande samhället. Kunskaperna och idéer sitter hos människor, rörligheten av individer är nödvändig för innovationshöjd. Idéernas rörlighet kan uppnås både genom samverkan och mobilitet.

Utredningen uppmärksammar lärosätenas mobilitetsproblem och föreslår att hinder för rörlighet ska utredas. SwedenBIO delar uppfattningen att lärosätenas bristande mobilitet behöver uppmärksammas och de inlåsningseffekter som idag finns hos lärosätena behöver hanteras.

SwedenBIO tillstyrker en kartläggning av rörlighet, hinder för rörlighet och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande.

9 Holdingbolagen som verktyg för ökat nyttiggörande och fler innovationer

I utredningsuppdragen ingår att högskolorna ska ges likvärdiga förutsättningar för innovationsstöd. SwedenBIO menar att utredningen misstar likvärdighet för likriktning. Lärosätena agerar i olika kontext, beroende på såväl inriktning och storlek som vilken omgivning de befinner sig i.

Lärosätenas holdingbolag är det akademiska idéskaparmyntets andra sida. På ena sidan finns kunskapsutvecklingen som sker inom akademins ramverk, på andra sidan finns bolagsformen som kan ta ägaransvar och kommersialisera då lärosätena är förhindrade att agera själva. Engagemanget och interaktionen med lärosätet är tillsammans med den tydliga förankringen till det regionala näringslivs- och innovationsfrämjandet grundvalar för framgångskonceptet, där samverkan mellan

lärosätet och regionala intressen skapar underlag för investeringar som förräntar sig genom bidrag från andra finansiärer i innovationssystemet, exempelvis via EU.

Hur holdingbolagen är utformade, vilken profil och svansföring de har är en spegling av lärosätet, holdingbolagets historik och ambitioner samt den kontext de agerar i. Runt några lärosäten, knutna till de tre storstadsregionerna i Sverige, har stora satsningar gjorts och lett fram till framgångsrika holdingbolag. Att slå sönder de framgångsrika holdingbolagen är inte bara värdeförstörelse, det försämrar också för samtliga lärosäten att genom holdingbolag driva innovationsfrämjande arbete tillsammans med aktörer i runt lärosätet som lokala och regionala saminvestorer och intressenter.

Vill man utöka det nationella investerarstödet projekten och bolagens tidiga faser finns redan etablerade statliga aktörer som Vinnova, ALMI-invest och Saminvest.

Att centralisera verksamheten motverkar den kultur av prestigelöst och kreativt förhållningssätt till problemlösning, låga trösklar och samskapande processer som i sig utgör en viktig grundval för att Sverige utmärker sig med sin innovationskraft. Även i innovationssystemet har en samverkanskultur byggts upp, där samverkan och samordning kommer underifrån, drivet av gemensamma behov och med legitimitet genom att utse sina egna koordinatörer och samverkansytter. En bättre väg att gå är att bygga vidare på dessa initiativ.

En annan åtgärd är att analysera vad som gjort vissa holdingbolag framgångsrika och låta övriga lärosäten och holdingbolag lära av deras erfarenheter. Det är ett mer kunskapsutvecklande och nyttiggörande förhållningssätt till ett utvecklat innovationsfrämjande än att rasera välfungerande verksamheter.

SwedenBIO avstyrker bildandet av ett finansieringsbolag. En modell för nationell kraftsamling kan med fördel istället byggas kopplat till befintlig struktur av holdingbolag och statligt riskkapital.

SwedenBIO tillstyrker ett utökad samhällsuppdrag med krav på att verksamheten drivs på affärsmässiga grunder samt att varje högskola ska få ha ett eget holdingbolag och bemyndigas att disponera medel för nyttiggörande.

Med vänliga hälsningar,

Frida Lawenius
Vice VD SwedenBIO